

spoznal živo potrebo hitropisja. Dupont, Thevenot in Bertin so drug pred drugim delali za zboljšanje te pisave. Kmalu je bila tudi v šole vpeljana.

Nemčija je še le pozno prikoračila za Anglijo in Francijo in to še le ob koncu preteklega stoletja. Še ter tje so sicer nekteri skušali stenografiti, al v širje kroge ni prišla ta veda. Prvi, ki se je je krepkeje lotil, je bil Bušendorf. On je potegnil seboj prof. Wolke-a v Peterburgu, ki pa je le v ruskem jeziku pisal. Leta 1796. je Mosengel z nemško stenografijo stopil na svetlo, za njim se je Horstig krepko poprijel; al on je gledal bolj na lepoto kakor na jasnost pisave, za njim pa je Leichtlen marljivo delal za napredek o stenografiji. Še le Gabelsberger, ki je že leta 1819. začel obdelovati stenografično polje, je 1834. leta na svetlo dal svojo sistemo, s katerim se je nova stenografija pričela, vendar ga je s svojo novo sistemo prekosil leta 1841. Vilelm Stolze; njegova pravila so: kratka, ročna in zanesljiva pisava, ki se lahko bere; al Gabelsberger ni hotel priznavati teh prednosti Stolzevih; leta 1843. je vendar stopil z „novimi zboljšavami“ na svetlo. Leta 1867. je pruska vlada ukazala, naj se skusijo stenografi po Gabelsbergerjevi in po Stolzevi pisavi v hitropisji, in zmagali so Stolzevci. Zato je Stolze 1852. l. dobil službo predstojnika stenografične pisarne v državnem zboru pruskem. Po Nemškem vlada zdaj Stolzetova stenografija.

Kdor pa nemški zna stenografiti, ne more potem kar naravnost stenograf biti za slovansko pisavo, ker je razloček med to in uno. Z veseljem smo opazovali prizadevanje, da se tudi sistema za slovansko stenografijo ustanovi, al še nimamo do danes navoda za to, ki nam je vsak dan potrebniji.

Ozir po svetu.

Koliko pijancev pobere smrt na leto in dan.

Štatistika kaže jako žalostne številke o tem vprašanji. Na Angleškem za pijančevanjem umrje vsako leto okoli 50.000 ljudi, med temi 12.000 žensk, — na Nemškem 40.000, na Ruskem 10.000, v Belgiji 4000, na Francoskem 2000, na Španskem 12.000. Vse države v pijanosti pa prekosí Amerika. Po popisu dr. Evcresta je ondi v 5 letih pomrlo 300.000 pijancev, ktere je žganje pod zemljo spravil.

Samoumori na Dunaji leta 1871.

Lansko leto si je na Dunaji 193 ljudi življenje vzelo — predlanskem pa 97. Bilo je moških 158, žensk 35. Najstareji samoumoroc je bil starec s 74 leti, najmlajši s 14 leti. Med temi se jih je vstrelilo 41, 63 obeslo, 31 v vodo skočilo, 33 zavdalo, 11 z oken skočilo, 9 vrat prerezalo, 3 so se zabodli. Umorjenih pa je bilo lani na Dunaji 8. — Iz vsega se vidi, kako čedalje bolj judovski Dunaj v „liberalni eri“ napreduje — na veselje Tagblattnikom ljubljanskim!

Za frak ne marajo več Nemci.

Od poslednje vojske s Francozom, čegar iznajdba je frak, se je on veliki gospôdi in mnogim drugim nemškim narodnjakom tako zameril, da ga nobeden ne nosi več pri onih svečanostih, v kterih so ga nosili dozdej; kaput je stopil na frakovo mesto. Mi Slovani smo v tem Nemcem naprej.

Koliko časnikov izhaja v Evropi.

S koncem lanskega leta je v Evropi na svetlo hodilo 2766 časnikov: na Francoskem 476, na Angleškem 195, v Avstriji 878, na Nemškem 878 (prav toliko kakor v Avstriji), v Rusiji 68, v Belgiji 62, v Italiji 54,

v Švajci 47, v Holandiji 30, na Švedskem 15, na Danskem 14, na Turškem 14, na Grškem 10, v Srbiji 10, v Rumuniji 8, v Španiji 7.

Šolska postava v Bonn-u.

Pruski gimnazijski dijaki (učenci) v Bonn-u ne smejo po 6. uri zvečer nikamor iz hiše, a v katoliške cerkve še s svojimi starši ne. To vse zabranjuje šolski zakon pruski. — Ko bi pri nas taka prepoved bila, oj, to bi kričali Tagblattniki! Pri kulturonosnih Nemcih je to v navadi, vsaj so nam naprej za sto let!

Dopisi.

Iz Brna 12. jan. * — Kakor Vam je znano, propali smo tukaj pri zadnjih volitvah in zdaj nas nasprotniki veselo tepó. Slava Vam Kranjcem, Vi ste zmagali; al da Vam življenje ne bode preveč mirno, tepete se, kakor beremo, med seboj. Dobri Bog Vas varuj notranjih zamot!

Iz Gorice 11. jan. — x+y. — Novo leto me je opomnilo, da sem lani včasih „Novicam“ kaj pisal; bom pa še letos, če mi dovolite.* Ali bo moje sporočanje redno ali neredno ali znabiti celó nerodno, tega sam ne vem; volja bo vsaki čas dobra. — Zdaj pa, kje in s čem hočem začeti? Z vremenom začnimo — po starem pravilu — morebiti, da si mi med tem misli uberejo. Ves december smo imeli, razen 2 oblačnih, samo lepe dneve; nebo je bilo jasno, kakor ribje oko; mraza ni bilo nikdar več ko — 6° R. (to pa je za nas že nekaj); bili so pa vmes tudi malo da ne jesenski dnevi. Še le zadnje pretekle praznike smo imeli dež; više izmed bližnjih gorá je predvčeranjem sneg pobelil; a vkljub temu je danes zopet tak lep dan, da bi se lahko marc ž njim ponašal. — Vidite, prav sem rekel, da se mi misli uberejo — imam jih že! Kaj je namreč naravniši, ko prestop od natornega vremena k političnemu? Lotimo se ga! Najpred pa je treba ogle dati opazovalna orodja, zrako-, gorko- in vetromere. To so — nikakor se ne čudite! — v prvi vrsti časniki. Kaj! Gorica pa časniki?! Da, poprejšnjih let je bil ta vsklik opravičen. Lahki so imeli svoje časnike v Trstu ali Vidmu, Slovenci smo gledali v Ljubljano. Al zdaj — hm! pogledjte nas, kako smo „štimani“! — zdaj imamo doma vse, česar nam ne manjka. Iz naših dveh tiskarnic izhaja sedem listov; ti so: „Il Goriziano“, „L' Isonzo“ in „Soča“ (politiški*); „Atti e memorie“ in „Gospodarski list“ (kmetijska); slednjič organ tukajšnjega svilorejskega poskusevališča v italijanskem in nemškem jeziku. Poslednjega dvojčičnega lista, kakor tudi „Atti“-ev, nisem že davno videl; moram tedaj verjeti, da — ker jih „strokovnjaki“ izdajajo — so vsi naši nepolitiški časopisi popolnoma v redu. Politiška italijanska časnika („Goriziano“ in „Isonzo“) izhajata po novem letu po dvakrat na teden; v starem letu je izhajal samo „Goriziano“ 2krat, „Isonzo“ le enkrat. Kakošna pa sta ta 2 lista? Da mi ju ne bo treba na dolgo in široko opisovati, mislite si Vašo „Danico“ in pa „Tagblatt“; se ve, da si morate enega nju preoblečenega predstaviti, ali „Danico“ v fraku ali pa „Tagblatt“ v surki. To sta laška dva zvona — pardon! „Isonzo-u“ se ne pristojá pridevek „zvon“; to je preveč klerikalno. On je tedaj glasilo, budilo ali — motovilo kvintesence goriškega liberalizma, ali bolje, vulgarnega novodobnega liberalizma v Gorici, sinček tržaškega „Cittadino-a“ in brat svojih podobnih mu bratov po

*) Dobro došli! Milo smo Vas že pogrešali.

**) Vvrstil sem jih alfabetično; naj se tedaj nihče ne spotika nad tem redom!

Vred.

Pis.